

Mátyás Ferenc:
A Lex Footballhuligán

1. Lex Footballhuligán – veszélyben az alapjogok

A köztársasági elnök előtt a szurkolói körök felháborodását kiváltó biometrikus adatok kezelését lehetővé tevő sporttörvény-módosítás, amely nagy valószínűséggel sértheti a személyes adatok kezelésének szabályait.

Személyes adat kizárólag meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető.¹ Mégpedig **csak olyan személyes adat**, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához **elengedhetetlen** és a **cél elérésére alkalmas**,² olvasható az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvényben. Majd hozzáteszi: a személyes adat csak a **cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig** kezelhető.

A T/156. számon,³ képviselői önálló indítványként előterjesztett sporttörvény módosításhoz fűzött indoklásban az előterjesztő kifejti, hogy a kulturált, családbarát szurkolási formák érvényesülése és a rendbontó, hangulatromboló magatartási cselekmények visszaszorítása érdekében szükségessé vált a jelenlegi szabályozási rendszer módosítása. A módosítás ezért azt a célt tűzi ki, hogy a sportesemény szervezők a modern technológia segítségével **már beléptetésnél kiszűrhessek** azokat, akik korábbi rendezavarásukkal veszélyeztették a fair play szellemét a lelátókon.

Ennek elérése érdekében már eddig is alkalmazott volt a névre szóló belépőjegy és bérlet, amelyen a belépésre jogosult személy nevét, születési helyét és idejét, valamint lakcímét a jegyvásárláskor feltüntették. Sportszervezet esetén pedig lehetőség volt klubkártya (személyazonosításra alkalmas, kedvezményekre jogosító kártya) alkalmazására is.⁴

A javaslat túlnyúl a jelenlegi kereteken. Előírja, hogy amennyiben a szervező klubkártya előírását is kötelezővé teszi, annak kiadását innentől kezdve **csak fényképpel ellátott formában teheti meg**, nem elegendő pusztán a személyazonosításra alkalmas adatok feltüntetése (eddig is volt már olyan klub, amelyik a jegy vásárlásához fényképes szurkolói kártya kiváltását írta elő).⁵ Ezen túl, mivel meglátása szerint bizonyos technológiák segítségével kiszűrhető, hogy a korábban rendbontást elkövető személyek más személyazonosságával belépjenek a stadionokba, lehetővé kívánja tenni, hogy a sportesemény szervezője a klubkártya kiváltásának előírása mellett, a személy képmásából, íriszképéből vagy vénalenyomatából generált, vissza nem fejtethető, titkosított, algoritmizált alfanumerikus kódot (HASH-kód) kezelhessen. Ez utóbbi rendelkezéssel teremtené meg a személyes adat kezeléséhez szükséges felhatalmazást,

¹ 2011. évi CXII. törvény 4. § (1) bekezdés.

² 2011. évi CXII. törvény 4. § (2) bekezdés.

³ Elérhető: <http://www.parlament.hu/irom40/00156/00156.pdf> (Letöltve: 2014.11.06.).

⁴ Lásd: a 2004. évi I. törvény 72/B. §-át 2014. VII. 14-ét megelőző időállapotban.

⁵ Pl.: Ferencvárosi Torna Club.

ugyanis személyes adat csak akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény közérdeken alapuló célból elrendeli.⁶

A jövőben a belépőjegy vagy a bérlet birtokosának személyazonosságát úgy ellenőriznék, hogy:

1. a személyazonosság igazolására alkalmas igazolványban szereplő személyes adatait egybevetik a belépőjegy vagy a bérlet birtokosának klubkártyájához tartozó személyes adatokkal,
2. rögzítik a belépőjegy vagy a bérlet birtokosának biometrikus adatát, abból HASH-kódot képeznek (mondjuk retinaszkener, ujj- vagy tenyérlenymat olvasó) és azt összevetik a klubkártya tulajdonosának a szervező által nyilvántartott HASH-kódjával.⁷

Ha ezek az adatok nem egyeznek meg, a belépést meg kell tagadni.⁸

Tényleg elengedhetetlen az adatkezelés céljának megvalósulásához a személyes adat ilyen mértékű kezelése? Többen ebben a szurkolók rabosítását látják,⁹ mások úgy vélekednek, hogy ez az intézkedés nyilvánvalóan szükségtelen a stadionok rendjének biztosításához, így a törvényjavaslat vonatkozó rendelkezései durván sértik a személyes adatok kezelésének alapelveit.¹⁰ Hozzáteszik, hogy a törvényjavaslat semmiféle szempontot nem tartalmaz arra vonatkozóan, hogy milyen esetben dönthet úgy a szervező, hogy biometrikus adatot rögzít a klubkártyába, ezért reális esélyt látnak arra, hogy a rendkívül költséges szervezői döntésnek a békés magyar szurkolók esnek majd áldozatul.¹¹

Alapjogi szempontból elmondható, hogy a személyes adatok kezelésének törvényi előírása a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jog korlátozását jelenti.¹² Az alapjogok korlátozásra pedig csak akkor van alkotmányos lehetőség, ha az megfelel az Alkotmánybíróság által is alkalmazott **szükségességi-arányossági teszt**nek.¹³ Ezen a ponton érdemes idézni az alapjog-korlátozás terén a dogmatikai alapokat megteremtő 30/1992. (V. 26.) AB határozat megállapításaihoz:

„Az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy

⁶ Lásd: 2011. évi CXII. törvény 5. § (1) bekezdés.

⁷ Lásd: 2004. évi I. törvény 72/A. § (4).

⁸ 2004. évi I. törvény 72/A. § (5).

⁹ Pl.: <http://jobbik.hu/hireink/ez-szurkolok-rabositasa> (Letöltve: 2014.11.06.)

¹⁰ Lásd: Varga László T/156/4. számú módosító javaslata: <http://www.parlament.hu/irom40/00156/00156-0004.pdf> (Letöltve: 2014.11.06.).

¹¹ Lásd: uo.

¹² Lásd: Sári János – Somody Bernadette: *Alapjogok – Alkotmánytan II.* Osiris Kiadó, Budapest, 2008, 139.

o.

¹³ Uo. 49-51. o.

egyéb alkotmányos célérdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során **köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni.** Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.¹⁴

Miért is korlátoznak tehát alapjogot? Hogy a szurkolók ne beszéljenek csúnyán? Hogy ne rongáljanak berendezést a stadionban? Mindegyik fontos, ahogy az is, hogy ne csak a pályán, hanem a lelátókon is megvalósuljon a fair play szelleme. A lelátó nem adhat okot, sem jogot a rongálásra, testi sértésekre, etnikai vagy társadalmi csoportok szidalmazására, szélsőséges propaganda terjesztésére. **De vajon a rendfenntartás tehetlenségét valóban alapjog-korlátozással kell pótolni?**

2. Hogyan tovább? Hatályban a Lex Footballhuligán

Korábbi írásunkban beszámoltunk arról, hogy milyen aggályokat vet fel a sporttörvény legújabb módosítása, ugyanis az abban foglalt szabályozás a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jog korlátozását jelenti.¹⁵ Pedig ennek korlátozásra csak akkor van alkotmányos lehetőség, ha az megfelel a **szükségességi-arányossági tesztnek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya legyen megfelelő arányban egymással**, a korlátozás csak **az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazásával valósítható meg.**¹⁶

A köztársasági elnöknek megvolt az Alaptörvény adta esélye,¹⁷ hogy vétót emeljen a törvény ellen, és végső soron az alkotmányos dilemma megválaszolását az Alkotmánybíróság elé vigye, ezzel azonban nem élt. Az Alaptörvény 6. cikk (4) bekezdése értelmében, ha a köztársasági elnök a törvényt vagy annak valamely rendelkezését az Alaptörvénnyel ellentétesnek tartja, a törvényt az Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak megküldi. A sporttörvény módosításánál könnyen belátható, hogy az alapjog sérelmének reális veszélye áll fenn, tehát az alaptörvény-ellenesség feltételezhető. Ilyenkor pedig a köztársasági elnöknek nincs mérlegelési lehetősége. Az Alaptörvény ugyanis úgy fogalmaz, hogy „megküldi” és nem úgy, hogy „megküldheti”. Ennek ellenére a törvényt mégis aláírta, az a Magyar Közlöny 91. számában 2014. július 3-án kihirdetésre került.¹⁸ A jövőben a szurkolók előtt két út kínálkozik, hogy a törvény mégis az Alkotmánybíróság elé kerülhessen.

Az alapvető jogok biztosának eljárása

¹⁴ 30/1992. (V. 26.) AB határozat 2.2.

¹⁵ Sári – Somody: i.m. 139. o.

¹⁶ Uo. 49-51. o. és 30/1992. (V. 26.) AB határozat.

¹⁷ Alaptörvény 6. cikk (4) bekezdés.

¹⁸ <http://magyarkozlony.hu/dokumentumok/f9657a489cd4e88c697e474c47478b80ee0d8dc5/megtekintes> (Letöltve: 2014.11.06.).

Az alapvető jogok biztosa határozott kérelmet tartalmazó indítványban kezdeményezheti az Alkotmánybíróságnál a jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának felülvizsgálatát, ha az ombudsman álláspontja szerint a jogszabály alaptörvény-ellenessége fennáll.¹⁹ Ehhez az alapvető jogok biztosának honlapján kezdeményezni kell az ügy elindítását a szükséges paraméterek kitöltésével.²⁰ Az alapvető jogok biztosa bevonásának előnye, hogy ez az eljárás akár azonnal (a cikk elolvasása után) is megindítható.

Alkotmányjogi panasz

Az előző eljáráshoz képest, csak jóval később kerülhet az Alkotmánybíróság elé a kérdés az alkotmányjogi panasz alkalmazásával. Az alapvető jogok biztosának eljárásához elegendő ugyanis, hogy a biztos szerint a jogszabály alaptörvény-ellenessége fennáll. Az alkotmányjogi panaszhoz már tényleges jogsérelem is szükséges. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény értelmében²¹ az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat, ha

- az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem
- nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.

A szükséges elemek tehát a személyes érintettség, a jogsérelem bekövetkezése, az, hogy ezt a jogsérelmet maga a jogszabály okozza, amely alaptörvény-ellenes, és ne legyen jogorvoslati lehetőség, vagy ha van, azt merítse ki a személyesen érintett.

Mivel a törvényt kihirdették, és a kihirdetését követő napon, vagyis 2014. július 4-én 0 órakor hatályba is lépett, megnyílt a lehetőség az alkalmazása előtt, ennek ellenére csak akkor élhetünk az alkotmányjogi panasszal, ha az alkalmazása során tényleges jogsérelmet szenvedünk el, tehát amikor először veszi le biometrikus adatainkat a szurkolói kártyánál a sportesemény szervezője és kezdi meg az adatkezelést. Nehezíti a helyzetet, hogy a jogalkotó objektív határidőt is megjelölt az alkotmányjogi panasz benyújtására, ezt ugyanis csak az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznyolcvan napon belül lehet megtenni.²² Ez a végső dátum pedig 2014. december 31., ezt követően már nem lehet közvetlen alkotmányjogi panasszal élni. Annak ellenére tehát, hogy a törvénymódosítás hatályba lépett, ha év végéig ténylegesen egyik stadionban sem alkalmazzák az új rendszert, nem élhetünk már ezzel a lehetőséggel.

---

¹⁹ 2011. évi CXI. törvény 2. § (3) bekezdés.

²⁰ Elérhető: <http://www.ajbh.hu/forduljon-a-biztoshoz> (Letöltve: 2014.11.06.).

²¹ 2011. évi CLI. törvény 26. § (2) bekezdés.

²² Lásd: 2011. évi CLI. törvény 30. § (1) bekezdés.

A panasz benyújtásának feltétele a jogorvoslat kimerítése, illetőleg benyújtható közvetlenül akkor is, ha nincs a „jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslat”.²³ A sportesemény szervezőjének a törvény adja a jogot a biometrikus adatok kezelésére. Ez persze nem zárja ki, hogy az, akinek az adatait kezelik bírósághoz forduljon az adatkezelés miatt, mivel azonban a vitatott előírás kógens szabály (vagyis attól eltérni nem lehet), az adatkezelés kérdésében nincs mérlegelési lehetőség. A jogvitában a bíróság eljárása ebben a részében formális – csak azt vizsgálhatja, hogy a sportesemény szervezője jogosult-e az adatkezelésre, azt nem lépte-e túl, illetőleg hogy az adatkezelés során betartották-e a törvényben előírt eljárási szabályokat –, így az nem tekinthető a jogsérelemnek hatékony orvoslására szolgáló, arra alkalmas jogorvoslatnak. Az Alkotmánybíróság is arra az álláspontra jutott egyik korábbi döntésében,²⁴ hogy nem támasztható az Alkotmánybíróságról szóló törvény. 26. § (2) bekezdése szerinti panasz benyújtásának feltételeként olyan jogorvoslat kimerítésének követelménye, amely – a vonatkozó jogi szabályozásból következően – nem alkalmas arra, hogy a panaszos jogsérelmét orvosolja. Ezek alapján nem kell a biometrikus adatok kezelése esetén semmilyen jogorvoslattal élni, egyből kezdeményezhető az Alkotmánybíróság eljárása.

Alkotmányjogi panasszal az élhet, akinek Alaptörvényben biztosított jogát az egyedi ügyben alkalmazott, illetőleg hatályosuló jogszabályi rendelkezés sérti. Vagyis a panasz befogadhatóságának feltétele az érintettség, tehát – ahogy az Alkotmánybíróság fogalmaz – az, hogy a panaszos által alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabály a panaszos személyét, konkrét jogviszonyát közvetlenül és ténylegesen, aktuálisan érintő rendelkezést állapít meg, s ennek következtében a panaszos alapjogai sérülnek.²⁵ A személyes adatok védelméhez fűződő jog alapjog, ez a feltétel tehát teljesül, az adatkezeléssel pedig a személyes érintettség is megvalósul.

A törvény hatálybalépése miatt innentől már a szurkolók kezében van a lehetőség, hogy az alkotmányos intézményrendszer útján érvényesítsék jogaikat, és a sérelmezett szabályozást az Alkotmánybíróság elé vigyék.

---

²³ Lásd ezzel kapcsolatban: 33/2012. (VII. 17.) AB határozat.

²⁴ 33/2012. (VII. 17.) AB határozat.

²⁵ 33/2012. (VII. 17.) AB határozat III.